

William Faulkner

O PARABOLĂ

Traducere din limba engleză
MIRCEA IVĂNESCU

editura rao

Doresc să le adresez calde mulțumiri lui William Bacher & Henry Hathaway din Beverly Hills, California, care au avut ideea ce a stat la baza acestei cărți; lui James Street în a cărui carte *Look Away* am citit povestea spânzuratului și a păsării; și lui Hodding Carter și lui Ben Wasson de la Levee Press, care au publicat în ediție limitată versiunea originală a poveștii calului de curse furat.

W.F.

MIERCURI

Cu mult înainte ca primii trompeți să fi sunat dinspre barăcile din oraș și din cantonamentele din jur, cei mai mulți dintre locuitorii orașului deja se treziseră. Nu trebuiau să se ridice de pe saltelele de paie și din mindirele subțiri de campanie din camerele lor îngheșuite, pentru că prea puțini dintre ei, cu excepția copiilor poate, se mai culcaseră de fapt. Își petrecuseră noaptea strânsă laolaltă într-o mare fraternitate mută de spaimă și neliniște, în jurul focurilor sărace de vreascuri și al vetricelor nealimentate, până când noaptea trecuse în sfârșit și începuse o nouă zi de neliniște și spaimă.

Regimentul inițial fusese recrutat în provincia aceasta, constituit aici în persoană, cum s-ar spune, de unul dintre aventurierii glorioși care mai târziu deveniseră mareșalii lui Napoleon, care încredințase regimentul direct în mâinile împăratului, și laolaltă cu acesta devenise una dintre cele mai aprinse comete în constelația ce incendiase pe atunci jumătatea cerului cu strălucirea ei și pârjolise jumătate din pământ cu fulgerul și trăsnetul său. și în cea mai mare parte înlocuirile succesive ale primelor eșaloane fusaseră scoase tot din această provincie, astfel că ajunseseră, majoritatea acestor bătrâni nu numai veterani în detașamentele regimentului la vremea lor, cu copiii de parte bărbătească meniți să intre în rândurile lui când avea să le vină rândul, ci cu toți oamenii aceștia erau părinți și rude, nu numai părinți și rude ai oamenilor condamnați, ci tați și mame și surori și

Chiar înainte ca ecourile trâmbițelor să se fi stins, mahalalele ca niște iepurări începuseră să-și reverse mulțimile în stradă. Un aviator francez sau englez sau american (sau, de fapt, chiar și german, dacă ar fi avut temeritatea și norocul) ar fi putut urmări cel mai bine spectacolul: adăposturile și cocioabele golindu-se în ulițe și alei și în fundăturile fără nume, și ulițele și aleile și fundăturile revârsându-se în străzi, în vreme ce șuvoaiele de oameni devineau pâraie și pâraie devineau torente și torente devineau râuri, până când întregul oraș părea să se reverse pe marile bulevarde convergând asemenea spăților unor roți întru marea *Place de Ville*, umplând piața și apoi, împinse de însăși greutatea propriei mase, căutându-și unirea, curgând asemenea unui val, fără ocolișuri, în sus, spre portalurile goale ale vechiului *Hôtel de Ville*, unde cele trei santinele ale celor trei țări cobeligerante flancau câte trei catarge de steag, acum goale, așteptând cele trei drapele corespunzătoare.

Acolo întâlniră primele trupe. Era o unitate a corpului de cavalerie al garnizoanei, eșalonat de-a curmezișul marelui bulevard principal ducând de la piața primăriei către vechea poartă în ceea ce fusese odinioară zidul răsăritean străvechi al orașului, deja dispusă în formăție și așteptând, ca și cum murmurul vestind începutul revârsării ar fi precedat-o, răzbătând direct în camera de culcare a primarului militar însuși. Însă mulțimea nu dădea nici o atenție cavaleriei. Continua să se îngheșue în marea *Place de Ville*, încetinindu-și și oprindu-și acum înaintarea din însăși apăsarea propriei mase, strânsse acum laolaltă, doar fremătând și unduind constant și abia simțit sub propria-i greutate, cu ochii așintiți, învâlmășiți și răbdători în lumina tot mai vie, către ușa primăriei.

Apoi tunul vestind răsăritul soarelui bubui din vechea citadelă dominând orașul; cele trei steaguri țâșniră simultan dintru neființă și urcară pe cele trei catarge. Izbucniseră și se înălțaseră astfel, răzbind în vârf în materia încă nedeslușită a zorilor, neclintită timp de o clipă. Dar când unduiră în prima briză a dimineții, fluturără în

lumina soarelui, zbătându-și în soare cele trei culori ce se completau reciproc – roșul reprezentând curajul și mândria, albul – puritatea și constanța, albastrul – onoarea și adevărul. Apoi bulevardul pustiu din spatele cavaleriei se umplu dintr-o dată de lumina soarelui, azvârlind umbrele înalte ale oamenilor și sailor în față, asupra mulțimii, ca și când cavaleriștii ar fi pornit la atac împotriva ei.

Numai că mulțimea era cea care înainta spre cavalerie. Masa de oameni nu scotea nici un sunet. Era aproape ordonată, și doar irezistibilă în concordanță propriilor componente firavi, asemenea unui val în propriile-i picături. O clipă, cavaleria – era și un ofițer de față, deși un sergeant-major părea să fie cel ce comanda în clipa aceea – nu reacționa în nici un fel. Apoi sergeantul-major scoase un răcnet. Nu era o comandă, pentru că trupa nu se clinti. De fapt, sunetul nu părea să însemne ceva; era neineligibil: un strigăt subțire, pierdut, atârnând pentru o clipă repede stinsă în aer asemenea tipetelor slabe, fără sursă, muzicale ale ciocârlilor înalte, nevăzute, acum umplând cerul pe deasupra orașului. Dar următorul lui strigăt era o comandă. Însă acum era prea târziu; mulțimea îi covârșise deja pe soldați, irezistibilă în acea umilință pasivă și invincibilă a ei, împingându-și oasele și trupurile fragile într-o orbită de fier a copitelor și săbiilor, cu o nepăsare aproape neatentă, umilă și inert disprețuitoare, precum cea a martirilor intrând în arena cu lei.

Încă o clipă cavaleria rezistă. Si nici chiar atunci nu-și sparse rândurile. Începu doar să se miște înapoi, încă ținându-și fața îndrepătată înainte, ca și cum soldații ar fi fost aleși și împinși fiecare în parte – ochii, rostogolindu-se albi în orbitele sailor cu frâiele strâns, fețele înalte, mici ale călăreților căscate în strigăte stinse pe sub săbiile ridicate, toți mișcându-se înapoi asemenea efigiilor marțiale dintr-un palat sau conac sau muzeu devastat, măturare brutal de valul revârsării care acoperise năruindu-le în moloz instantaneu criptele de piatră ale lumii lor lăuntrice odinioară glorioase. Pe urmă, ofițerul călare se eliberă. O clipă, el singur păru să fie în mișcare, pentru că el singur rămăsese nemîșcat deasupra mulțimii care acum se desfăcuse curgând de o parte și de alta. Apoi începu să înainteze, îndemnându-și

calul încă ținut bine în frâu, cu mâini de fier, în și prin mulțimea în mișcare; o voce țipa o dată undeva sub cal – un copil, o femeie, poate glasul unui bărbat, ascuțit, ca al unui eunuc, de spaimă sau de durere – atunci când își sili armăsarul să înainteze, cărmind și zvâcnind prin râul omenesc ce nu mai făcea nici o încercare de a-l evita, care accepta calul aşa cum apa acceptă o provă despicând-o. Pe urmă dispără. Mai grăbită acum, mulțimea se revârsă în bulevard. Împinsă unitatea de cavalerie în lături și se revârsă curgând, înfundând străzile pe care le intersecta, aşa cum trecea peste ele, precum un râu în revârsare își înfundă afluenții, până când, în cele din urmă, bulevardul însuși era un singur Lac dens, fierbând fără glas.

Însă, înainte de asta, infanteria sosise deja, izbucnind dinspre *Place de Ville* în spatele mulțimii, cu mult înainte ca ofițerul de cavalerie să fi putut raporta ofițerului de serviciu din ziua aceea, care și-ar fi trimis ordonanța, care ar fi convocat ordonanța de intendență, care l-ar fi întrerupt în abluțiunile și în bărbieritul său matinal pe adjutant, care l-ar fi trezit pe primarul militar încă în scufia sa de noapte, care ar fi telefonat sau ar fi trimis un curier la comandantul trupelor de infanterie din citadelă. Un întreg batalion, înarmat, cu excepția ranițelor, ieșea acum din *Place de Ville* în coloană strânsă de marș, condus de un tanc ușor cu vizorul închis gata de acțiune, și care, înaintând, despica mulțimea cum ar fi făcut-o un plug de zăpadă, dând mulțimea astfel despicate la o parte pe fiecare dintre trotuare, ca pe zăpada răsturnată de trecerea plugului, infanteria desfășurându-se apoi în două coloane paralele, în urma tancului care continua înaintarea, până când, în sfârșit, întregul bulevard de la *Place de Ville* până la poarta veche era curățat și pustiu iarăși între cele două șiruri subțiri de puști cu baionetele împlete. O ușoară învălmășală se stârni într-un punct în spatele digului de baionete, însă aria acoperită de ea nu avea nici trei iarzi și nu se răspândi, și doar cei de lângă ea și tră că se întâmpla sau se întâmplase ceva. Și când un sergent de pluton se apleca pe sub baionetele îmbinate și-și croi drum cu umărul înainte în spațiul dinăuntru, nici nu era prea

mult de văzut: doar o femeie Tânără, o fată, slabă și prost îmbrăcată, care leșinase. Zăcea aşa cum căzuse: o bocceluță firavă de vesmintă subțiri, ponosite de drum, ca și cum ar fi venit de departe și mai mult pe jos sau în căruțe țărănești, întinsă în spațiul îngust ca un mormânt pe care oamenii îl făcuseră ca să cadă și, dacă aşa ar fi avut intenția, să moară acolo, în timp ce oamenii, care după toate aparențele nu-i lăsaseră loc să stea dreaptă pe picioarele ei și să respire, rămăseseră acum în picioare, privind liniștită în jos spre ea, aşa cum fac de obicei oamenii, până când cineva schițează prima mișcare. Sergentul fu cel care o făcu.

– Cel puțin ridicăți-o de aici, spuse furios. Luați-o de aici, din stradă, să n-o calce-n picioare!

Un bărbat făcu atunci un pas, dar, în timp ce el și sergentul se apleau, femeia deschise ochii; chiar încerca să-l ajute pe sergent când acesta o ridică în picioare, nu brutal, doar iritat în față inepției, complicând în mod stupid situația, a civililor oriunde și oricând, mai ales acum, întârziindu-i întoarcerea la postul pe care îl părăsise.

– A cui e? spuse.

Nu răspunse nimeni: erau doar fețe calme, atente în jur. După toate aparențele, nici nu așteptase vreun răspuns, începuse deja să privească în jur, deși probabil își dăduse seama că ar fi fost imposibil să scoată din mulțime, chiar dacă cineva să ar fi oferit să se ocupe de ea. O privi din nou; începu să spună iarăși ceva, de data asta adresându-i-se ei, dar se opri, furios și stăpânit – un bărbat voinic de vreo patruzeci de ani, mustăcos ca un bandit sicilian și purtând pe tunica însemnele de serviciu și panglicile de campanie de pe trei continente și două emisfere, un om a cărui statură moștenită a stirpei Napoleon o scurtase cu doi sau trei inchi cu o sută de ani în urmă, tot aşa cum Cezar o scurtase pe cea a italienilor și Hannibal pe a celor fără nume, slujind ca piese soclului gloriei sale – un soț și tată care ar fi trebuit (poate chiar ar fi putut și ar fi vrut) să fie paznic al butoaielor de vin în Halele Parisului, dacă el și Halele Parisului ar fi fost distribuiți pe vreo altă scenă decât aceasta. Privi iarăși fețele răbdătoare din jur.

– Cineva dintre voi...

– I-e foame, spuse o voce.

– Da, bine, zise sergentul. N-are cineva...

Dar mâna îi întinsese deja pâinea. Era un colț de pâine, murdar și chiar puțin cald din buzunarul unde fusese ținut. Sergentul îl luă. Dar când i-l oferi femeii, ea refuză, repede, privind în jur cu ceva asemenea spaimei pe chip și în ochi, ca și când ar fi căutat o portiță de scăpare. Sergentul îi împinse pâinea în mâini.

– Ia, spuse aspru, cu acea asprime care nu era lipsă de bunătate, ci doar cu nerăbdare, mânâncă. Are să trebuiască să stai și să te uiți și tu la el, fie că vrei sau nu.

Însă ea refuză din nou, repudiind pâinea, nu gestul prin care îi era dăruită, ci pâinea însăși, și nu celui care i-o oferise, ci sieși. Era ca și când ar fi căutat să-și întoarcă privirea la bucată de pâine, știind că nu putea s-o facă. Și chiar pe când toți o priveau încă, ea capitulă. Ochii ei, întregul ei trup negau refuzul gurii, ochii devorau pâinea înainte ca mâna să se întindă s-o ia, smulgând-o de la sergent și ținând-o în dreptul feței cu amândouă mâinile ca și când ar fi vrut să ascundă fie pâinea de cineva care să i-o răpească, fie propria ei lăcomie de cei care o priveau, ronțând pâinea precum vreo specie de rozătoare, cu ochii săgetându-i mereu pe deasupra mâinilor căutând s-o ascundă, nu chiar pe furiș, nu chiar tainici; doar neliniștiți, pânditori și însăpmântați – o expresie care licărea mocnită și se stingea și apoi licărea iarăși ca un cărbune peste care sufli. Dar acum era linisită și sergentul începuse să se întoarcă pe călcăie, când aceeași voce vorbi din nou. Fără îndoială aparținea mâinii care întinsese pâinea, deși, chiar dacă sergentul remarcase asta, nu dădu nici un semn. Dar fără îndoială remarcase că față nu se potrivea deloc aici, nu acum, la vremea asta, în locul acesta – nu numai în Franță, ci la douăzeci și cinci de mile de frontul de vest, în această sau în oricare altă miercuri de la sfârșitul lui mai în 1918 – un bărbat, nu atât de Tânăr de fapt, ci mai curând doar părând Tânăr, și asta nu numai prin contrast cu ceilalți bărbați printre care (sau, mai bine zis, mai presus de care; atât de înalt era, atât de nepătat) se afla, zdravăn și ținându-se drept și oprit acolo în largul lui, într-o tunică decolorată și pantaloni de stofă groasă și încăltări murdare ca un muncitor la drumuri sau poate un

zidar, care, pentru a fi aici în ziua aceasta, în locul acesta pe pământ, trebuie să fi fost un soldat declarat invalid, cu toată certitudinea și siguranța și pentru totdeauna scos din luptă începând cu ziua a cincea a lunii august cu aproape patru ani în urmă, și care totuși, dacă aşa stăteau lucrurile, nu o arăta, și dacă sergentul remarcase asta sau se gândise la asta, doar freamățul din privirea lui dezvăluia că ar fi făcut-o. Prima dată când vorbise, omul i se adresase sergentului; de data asta sergentul nu mai avea nici o îndoială.

– Dar acum a mâncat pâine, spuse bărbatul. Cu dumicatul ăla, ar trebui să-și fi cumpărat eliberarea de spaimea asta a ei, nu?

De fapt, sergentul se întorsese să plece, când vocea, murmurul ei, îl oprișe – murmurul nu atât bland, cât doar liniștit, nu atât de mult sunând ca o încercare de a spune ceva, cât bland și stăpânind, ca pe ultima dintre toate însușirile pe care le-ar fi putut stăpâni, o anume nevinovăție; astfel încât, în secunda, în clipita de pauză dinainte de a fi început să se întoarcă, el putea vedea, simți toate fețele liniștite, atente, pândind, nu pe el și nici pe vorbitor, ci ca și când ar fi privit ceva intangibil pe care vocea omului aceluia l-ar fi creat în însuși aerul dintre ei. Apoi sergentul văzu și el ce era. Era veșmântul în care era îmbrăcat, întorcându-se și privind înapoi, nu numai la bărbatul care vorbise, ci la toate fețele care-l încurjau, i se păru că privea, din lăuntrul unei suferințe și dureri obosite, prelungi, omnisciente, atât de îndelung purtate și până într-atât devenite obișnuință, încât acum, când se întâmpla să și-o mai amintească, nu mai era nici măcar regret, la întreaga stirpe omenească dincolo de bariera de netrecut a vocației și traiului viu, cărora cu douăzeci de ani în urmă el nu numai că-și consacrase, dar și în fața cărora își părăsise nu doar viața lui, ci și oasele și carne trupului său; i se păru că întregul cerc de fețe liniștit atente era suflat cu un albastru ca al cerului, abia simțit, imposibil de șters vreodată, răsfrânt dinspre orizont. Fusese întotdeauna astfel; doar nuanța se schimbase – albul mohorât al deșertului și tropicelor, roșul și albastrul precis, deplin al vechii uniforme, și acum azuriul cameleonic al acesteia prezente de trei ani încoace. Se așteptase la asta, nu numai așteptase, ci și acceptase, abandonându-și voința și teama de foame și de puterea de a decide, până într-atât încât fusese

platit cu câteva băncute sigure pe zi, pentru privilegiul și dreptul actual, cu nici un alt preț decât obediенța și expunerea la primejdii și riscul impus oaselor și cărnii lui firave și fărâmicioase, al impurității veșnice pentru poftele sale naturale. Astfel că, de douăzeci de ani, el îi privise pe supușii anonimi ai lumii civile din izolarea, insularea acestei imunități incontestabile, cu un fel de dispreț, văzându-i ca pe niște intruși din afară, lipsiți de drepturi, pur și simplu acceptați, și pe el însuși și cei asemenea lui îmbinați și împleteți laolaltă în fraternitatea inexpugnabilă a curajului și capacitații de a îndura, împingându-se înainte printre toți ceilalți din spatele provei ascuțite și tăioase a epoletilor și gradelor și stelelor și panglicilor, asemenea unui vas blindat (sau, acum, de un an de zile socolind, unui tanc) străbătând printr-un banc de pești. Însă acum se întâmplase ceva. Privind în jur chipurile ce așteptau (toate, în afara celui a tinerei femei; ea singură nu se uita la el, cu coltucul de pâine încă lipit de față, acolo între palmele slabuțe, mânjite de noroi, astfel încât nu era numai el singur, ci ei amândoi, el însuși și fata fără semenii și fără nume, care păreau să se fi oprit într-un puț îngust de nerеспирare), i se păru, cuprins de spaimă, că el însuși era cel străin, și nu numai străin, ci și aruncat în trecut; că în ziua aceea, cu douăzeci de ani în urmă, în schimbul dreptului și sănsei de a purta pe pieptul însemnat de luptă al tunicii dungile și tresele pătate de noroiul bătăliilor și simbolizând ca niște acadele curajul și puterea de a îndura și fidelitatea și angoasa trupească și sacrificiul, își vânduse și dreptul din naștere de a face parte din stirpea omenească. Însă nu lăsa să se vadă. Tresele ca niște acadele, ele însele erau motivul pentru care nu putea să lase să se vadă aşa ceva, și faptul că le purta dovedea că nu voia s-o facă.

— Și? spuse el.

— Tot regimentul a fost, spuse bărbatul cel înalt, visător, cu vocea lui baritonala murmurătoare, masculină, blândă, aproape îngândurată. Tot. Întreg. La ora zero nimeni nu a ieșit din tranșee, cu excepția ofițerilor și a cătorva gradați. E adevarat, nu?

— Și? întrebă iarashi sergeantul.

— De ce nu au atacat nemții? zise bărbatul cel înalt. Când au văzut că noi nu pornim spre ei, că s-a întâmplat ceva cu atacul

nostru? Pregătirea artileriei a fost făcută cum trebuie, și tirul de baraj la fel, numai că atunci când au încetat tragerea și a sosit momentul, doar ofițerii comandanți s-au cățărat afară din tranșee, dar oamenii însăși, ei n-au venit. Trebuie să fi văzut asta, nu? Când stai față în față cu inamicul doar la vreo jumătate de milă de tine timp de patru ani, poți să vezi că un atac nu reușește să înceapă, și probabil că înțelegi și de ce. Și nu poți să spui că a fost din cauza focului de baraj; din cauza lui ieși din tranșee în primul rând și ataci; ca să scapi de sub focul cuiva — uneori chiar de sub focul alor tăi, nu?

Sergentul îl privea doar pe bărbatul cel înalt; nici nu avea nevoie să facă mai mult, din moment ce-i simțea pe ceilalți — fețele liniștite, atente, respirând calm, ascultând, nelăsând să le scape nimic.

— Uite un feldmareșal, spuse sergeantul cu o voce amară, disprețuitoare. Poate că ar fi timpul să arunce cineva o privire și la uniforma asta pe care o porți. Întinse mâna. Să-ți vedem actele.

Bărbatul cel înalt îl mai privi de la nivelul lui, calm și pașnic, încă o clipă. Apoi mâna i se vîrni undeva pe sub tunica și ieși din nou la vedere întinzând documentele, împăturite o dată, pătate și mânjite și mototolite și roase pe la îndoitorii. Sergeantul i le luă și le despături. Dar nici chiar atunci nu păru că se uită spre acte; privirea îi aluneca în schimb grăbită, săgetând printre celealte fețe nemîșcate, încordate, în vreme ce bărbatul înalt încă privea în jos spre el, senin și așteptând, și apoi vorbind iarashi, depărtat, calm, aproape absent, făcând conversație.

— Și la amiază ieri, frontul nostru întreg s-a oprit, cu excepția artileriei rămase doar simbolic, câte un tun din fiecare baterie, fiecare la distanță de zece mii de metri de următorul, și la ora cincisprezece s-au oprit și englezii, și americanii, și când s-a făcut liniște puteai să-i auzi pe nemți făcând același lucru, în aşa fel că la apusul soarelui ieri nu se mai auzea foc de armă în Franță, cu excepția celor lăsate simbolic, întrucât pe alea trebuia să le mai lase încă puțin, pentru că toată tăcerea asta, căzând aşa deodată din cer peste neamul astă omenesc, după ce tot îi dăduse aşa înainte patru ani, ar fi putut să-l distrugă...